

Szilvásvárad Lipicai Törzstenyészet 1953-1960

Szemelvények Alkér László, a gazdaság egykori szakmai vezetőjének írásaiból

A gyermekkori élmények mindannyiunk életét meghatározzák, és akarva akaratlan előbukkannak egy szó, egy mondat felidézésével, vagy éppen a családi képek nézegetése közben. Cikkünk szerzője ízig-vérig lovas családban nőtt fel, édesapja Alkér László, bátyja Alkér Antal és nagyapja id. Alkér Antal valamennyien a Mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémiám végzett gazdászok, lótenyésztők voltak, s noha ő maga, mint fogalmazott „már pályaelhagyó” fontosnak tartja, hogy a családi archívumban fellelhető visszaemlékezéseket, fotókat közzé tegye a lovas utókor számára.

Édesapja 1956-60 között a Szilvásvárad Állami Gazdaság szakmai vezetője volt, onnan ment nyugdíjba. Ezekről az évekről szólnak a visszaemlékezések. (A szerk.)

„Csi, hó, hó! Hők Hegyes!” szólította Balogh József fogatos a híresen kemény és okos lovait. Csillag és Hegyes a két nyári fekete herélt pedig térdig beledőlve a hámba húzta ki a szekeret olykor a legnagyobb kátyúból, vagy vitte fel Szilvásváradon a tanyára a tisztességes rakományt. Balogh Józsi ilyenkor a rúd elől gyalogosan hajtotta a lovait, patogott az ostorral. Ló és ember tökéletes összhangban, vasakarattal egyszerre indított, ez volt a siker titka. Az istráng patogott, a szekér ropogott, de mozdult, mese nem volt.”

1956-ban, amikor Édesapám megkapta a megbízást a Szilvásvárad Állami Gazdaság szakmai vezetésére, 10 fogat állt rendelkezésre a jelentős földterület megművelésére.

„Munkagép akkor még nem volt, ha csak nem számítjuk a kis kék UTOS-t, aki üresen is alig tudott kimenni a Tanyára, vagy a később érkezett Zetort, aki egy kis pótkocsival a száraz úton valahogy mégis elboldogult. De a határban a földeken, a földutakon, ősszel és tavasszal csakis az ígás lovak erejére lehetett számítani. Rendelkezésre állt néhány eke, vetőgép (18-20 soros), lovas fűkasza, lógereble és rendsodró. Valamennyi lóvontatáshoz.”

Mindösszesen tehát 537 kh 1393 négyszögöl területet kellett megművelni tíz pár lóval, minden gépi támogatás nélkül. Ugye milyen hihetetlenül hangzik! Megoldható lenne ez a feladat napjainkban? Úgy gondolom nem állunk messze az igazságtól, ha kijelentjük, hogy a 21. század gépesített, automatizált termelési rendszereinek világában nem találunk sem szakembert, sem lovat, sem felszerelést hasonló feladat elvégzésére.

„Csillag és Hegyes nap mint nap hatalmas munkát végzett. Többi társuk szintén. Délutánonként a kemény munkából hazatérőben szaporázták a lépteiket a lovak. Szépen beálltak a szekerek egysorba a Tanyán, a fogatosok kifogtak, a lovak igyekeztek mielőbb beérni az istállóba a jászolhoz, az abrakhoz. Megittak néhány vödör vizet, majd megkapták az illatos szénát. Pihenés előtt még egyszer megkínálták őket egy kis vízzel. Elfelejtetni nem lehet az istálló hangulatát, amikor már besötétedett, egyre csendesebben ropogtatják a szénát a lovak, majd nyugovóra térnek.

1958-ban Szilvásváradon a törzs tenyész lóállomány 35 kanca, 24 kancacsikó és 9 db ménicsikó, összesen 68 db ló, ami kiegészült 17 népies tenyész anyaggal, 2 db használati kancával és 27 db használati herélttel. A gazdaságnak

	Helyszín	Szántó	Rét	Legelő	Gyümölcsös
I.	Csipkékút	-	-	142 kh	-
II.	Szilvásvárad	86 kh 1030 nöl	8 kh	-	42 kh
III.	Bélapátfalva	-	-	60 kh	-
IV.	Balaton	112 kh 712 nöl	-	30 kh	-
V.	Nagyvisnyó	52 kh 140 nöl	4 kh 1111 nöl	-	-
	Összesen:	251 kh 282 nöl	12 kh 1111 nöl	232 kh	42 kh

összesen 114 db egypatás eltartásáról kellett gondoskodni a költségek fedezése mellett.”

A már említett tíz fogatnak, a lovas vontatású eszközeikkel és hagyományos kézi erővel a teljes lóállomány részére szükséges szállítás és abraktakarmányt kellett megtermelni. Rendelkezésre állt akkor még a kellő szaktudás és szorgalom egyrészt a szakmai vezetés, másrészt a dolgozók részéről.

A II. Világháborút követő 1950-es évek a lovak világát is alapjaiban rengették meg. Sok ló elpusztult a háborús események idején, az utcákról eltűntek a lovas postakocsik, a szódás és sörös kocsik, a honvédségnél, a postánál, később a mezőgazdaságban is megszűnt a lóvontatás. Kimondani is nehéz, de a gépesítéssel megszűnt az igény az igavonó lóra!

A lét és a nemlét kérdése állt a magyar lótenyésztés előtt.

„A háború után elhivatott lótenyésztőink a sütések alapján igyekeztek megtalálni és begyűjteni a megmaradt tenyészállatokat. Az első csikók 1951. júniusában kerültek Bábónáról a Csipkés-kúti telepre, két hónappal később Tarcáról érkezett 80 db vegyes félvér állomány, majd 1952. VII. hó 20-án érkezett meg Szilvásváradra a bábolnai második csikószállítmány 1950/51-es születésű csikókkal.”

Csipkés-kút megalakulásától 1952 őszéig a Boldvai Állami Gazdasághoz tartozott, ezután került üzemeltetésre a Bábolnai Gazdasághoz. Ekkor Bábolnára visszakerült a csikók egy része, míg a profilba be nem illő egyedek más gazdaságokhoz lettek átadva. Csipkés-kutat állami szubvenció tartotta fenn.

Maga a Szilvásváradai Gazdaság az ÁGM 621-1/4/1953 (I.22.) sz. alapítási határozattal eredetileg, mint törzstenyésztés 1.086 kh összterülettel 1953-ban létesült. A terület a gyakori átszervezések során zsugorodott, a gazdaság szervezetenként is átalakult, majd 1956. VI. 20-án ismét a Boldvai Állami Gazdaság Üzemegysége lett, ahová Édesapámat, Alkér Lászlót neveztek ki üzemegység vezetőnek. További szervezeti átalakulás után, másfél évvel később már Molek Jenő igazgató vezetésével és Alkér László főagronómus szakmai irányításával a Gazdaság ismét visszanyerte önállóságát.

Fogatok Nagyomboson 1947-ben

Szín Lajos csikós Alkér László Attila nevű lovával egy emlékezetes szilvásváradai (1958) lovas versenyen. Attila korábban az öttusa istállóban szolgált.

Ahogy említettük 1953-ban a Gazdaság megalapításakor, az volt a célkitűzés, hogy a világháborús események következtében Bábolnára áttelepített lipicai törzszállomány ismét a hegyi lótenyésztés követelményének leginkább megfelelő helyre, vagyis hegyvidékre kerüljön, biztosítsa a lipicai tenyészkeretnek ménszükségletét, valamint a tenyész- és sportlói szükségletet. Nem kérdéses, hogy az acélos szervezetű és kiváló pataállományú lipicai ló csak megfelelő tartási körülmények mellett képes ezen kiváló tulajdonságait megtartani, amiből az következik, hogy a törzstenyésztésnek a Bükk-fennsíkon való létesítése igen komoly és megfontolt elhatározás volt.

Tágabb értelemben véve a másik cél a ló megmentése, átmentése volt a láthatóan bekövetkező gépesített, technika-korba. Hálás lehet az utókor Abonyi Lászlónak a csipkés-kúti csikótelep vezetőjének, Abonyi Imrének a szilvásváradai anyakanca ménés vezetőjének és Alkér Lászlónak a Szilvásváradai Gazdaság szakmai vezetőjének elhivatott lótenyésztőknek, hogy mindez sikerült. Szilvásvárad az írásunkban szemlélvényezett 1958-as lótenyésztési fórumon bemutatott kezdetekre virágzó mintagazdaságot épített.

Alkér András

Fotók: a szerző családi archívumából

Az 1958-as szilvásváradai lótenyésztési beszámoló alkalmára felsorakozott lovasok. A képen lóháton jobbról első Szín Lajos, harmadik Abonyi Imre, elől a szerző kis szekere, a bakon Balog Józsi, a szerző barátja.